

OVERZICHT VAN KLIMAAT EN ENERGIE IN DE VERKIEZINGSPROGRAMMA'S 2023, Blad 1

Het overzicht is gebaseerd op de (concept)partijprogramma's zoals beschikbaar op 19 september 2023.

Samengesteld door:									
Ambitie Nederland 2030 t.o.v. 1990	We houden vast aan minstens 55 procent CO ₂ -reductie in 2030				In 2030 hebben we als land onze CO ₂ -uitstoot met 65 procent verminderd (ten opzichte van 1990)	In 2030 zijn we klimaatneutraal. Deze nieuwe reductiedoelstelling wordt vastgelegd in de Klimaatwet.	Wij zien het Akkoord van Parijs en de Europese doelstellingen (zoals de Green Deal) die daarop zijn gebaseerd als een goed fundament. De ChristenUnie wil 60 procent reductie in 2030.		
Ambitie Nederland 2040	We zetten in op een streefdoel in 2040 van 85 procent CO ₂ -reductie.				In 2040 zijn we volledig klimaatneutraal.				
Ambitie Nederland 2050	We houden vast aan 100 procent CO ₂ -reductie in 2050 zoals vastgelegd in de Klimaatwet				Wij blijven ons committeren aan het klimaatkkoord van Parijs, met de afspraak om in 2050 de stijging van de gemiddelde wereldtemperatuur te beperken tot onder de 2 graden Celsius en zo mogelijk 1,5 graden Celsius.				
sector overstijgend beleid						In 2030 gebruikt Nederland 50 procent minder energie ten opzichte van 1990.			
SECTOREN									
ENERGIEOPWEKKING									
Kernenergie	We vernieuwen onze energievoorziening waarbij kernenergie een grote rol zal spelen		Nieuwe kerncentrales bijbouwen	We gaan door met de bouw van twee nieuwe kerncentrales. Aanvullend gaan we aan de slag met kleine, modulaire kernreactoren.	Geen nieuwe kerncentrales.	Nederland bouwt geen nieuwe kerncentrales en bestaande centrales worden zo snel mogelijk gesloten.	Gelet op de nadelen van kernenergie (met name de afvalproblematiek) hebben duurzamere vormen van energie onze voorkeur.	We investeren in kernenergie als een bron van duurzame energie door de huidige nieuwbouw van geplande kerncentrales te versnellen	
Biomassa		Geen biomassa	Geen biomassa	We blijven investeren in biomassa.	Bestaende biomassacentrales fasen we uit en er komen geen nieuwe bij. Reststromen kunnen onder strenge voorwaarden worden gebruikt voor het opwekken van warmte. Hierbij is het verminderen van de vraag naar grondstoffen leidend en worden er strenge duurzaamheidseisen opgesteld voor de winning en het gebruik van biograndstoffen.	We stoppen met warmtenetten aangesloten op de fossiele industrie, zoals raffinaderijen en afvalverbrandings-installaties.	Verbranden van biomassa wordt op den duur verboden, tenzij dit met de afvang van CO ₂ aantoonbaar tot negatieve emissies kan leiden.	Wij willen de productie van lokaal geproduceerde duurzame biomassa en biogas stimuleren, met name door de inzet van reststromen uit de landbouw en voedselindustrie. Wij zijn dus tegen de import van grootschalige biomassa en te verbranden afval.	
Wind op zee (WoZ)	We zetten in op meer windenergie op zee in 2040.		Geen windturbines	We blijven investeren in windenergie op zee.	Elektriciteit wordt het motorblok van ons toekomstig energiesysteem. Dit waken we op met zonnepanelen en windmolens, met name op zee.	We investeren in wind op zee.	De ChristenUnie wil dat wind op zee de basis wordt van onze energievoorziening.	De ontwikkeling van nieuwe windturbineparken op zee temporiseren we.	
Zon en wind op land		Geen windturbines, geen zonneparken	Geen windturbines, geen zonneparken	We blijven investeren in zonneparken.		Wind op land is een belangrijke energiebron voor een duurzame toekomst. Zonnepanelen op gebouwen worden de norm. Alle nieuwbouwwoningen worden voorzien van zonnepanelen. Er komen geen zonneparken in de natuur of op landbouwgrond.	Via de regionale energiestrategieën (RES) zetten we ook in op meer duurzame energie op land.	We stoppen nieuwe projecten om wind op land te realiseren. We bevorderen zonne-energie (bij voorkeur op daken van gebouwen maar denk ook aan panelen als onderdeel van geluidschermen langs de weg en in ramen).	
Salderingsregeling zonnepanelen			Salderingsregeling zonnepanelen in stand houden						
Waterstof	We gaan meer eigen energie produceren. We zetten in op extra windenergie op zee gekoppeld aan waterstofproductie.			Bij investeringen in schone technologieën en energie-infrastructuur voor bijvoorbeeld waterstof telt het belang van heel Nederland.	Samen met onze buurlanden bouwen we aan een Noordwest-Europese waterstofhub.	Waar nodig gebruiken we groene waterstof. De waterstofinfrastructuur blijft in publieke handen. Waterstof op basis van fossiele brandstoffen of kernenergie staan we niet toe. Alleen groene waterstof kan onderdeel zijn van de Nederlandse energietransitie.	Wij zetten in het kader van de nationale energieveringszekerheid in op het tenminste halen van de bestaande doelstellingen. De ChristenUnie wil dat de overheid investeert om het aanbod en gebruik van waterstof tot een succes te maken.	We willen, waar dit op lange termijn rendabel is, de aanleg van lokale warmtenetten stimuleren	
overige (beleid)	We stimuleren geothermie. Geothermie is een duurzame bron van energie die continue warmte kan genereren.		Kolen- en gascentrales blijven open. Door meer en snellere gas- en oliewinning op de Noordzee		In Europees verband zetten we in op de afbouw van fossiele winning in Europa en elders in de wereld. We sluiten alle kolencentrales per 2025 en stellen een verbod in op fossiele reclames.		Het moet onder strikte natuurbeschermingsregels mogelijk blijven om naar olie en gas te boren op de Noordzee (niet op de Waddenzee).		

Samengesteld door:									
INDUSTRIE									
Nederlands beleid			Terugtrekken uit het VN-Klimaatkkoord, Klimaatwet intrekken		De industrie stoot in 2040 netto geen CO ₂ meer uit.				
EU beleid									
CO ₂ afvang en opslag (CCS)	Het opvangen van CO ₂ en het onder de grond stoppen ervan of hergebruiken ervan is cruciaal om de klimaatdoelen te halen. We blijven de rol van CO ₂ -opslag en hergebruik voorlopig dus doorzetten.				Geen extra subsidie voor ondergrondse opslag CO ₂ .	Het afvangen en opslaan van broeikasgassen (carbon capture and storage, CCS) stimuleert bedrijven door te gaan met vervuiling. We stoppen met CCS en draaien de subsidiekraan dicht.	De opslag van CO ₂ is een tijdelijke transitiemaatregel op weg naar een emissievrije economie		
GEROEUWDE OMGEVING									
Woonlasten verduurzaming							Het Nationaal Isolatieprogramma wordt voortgezet en uitgebreid. Slecht geïsoleerde huizen worden met voorrang verbeterd, straat voor straat, zonder ingewikkelde procedures en subsidieaanvragen. We stellen gemeenten in staat dit waar te maken door per jaar € 200 miljoen beschikbaar te stellen		
Huursector	We vragen corporaties en verhuurders woningen te verduurzamen. Iedereen die in een slecht-geïsoleerde huurwoning woont, kan hier melding van maken bij de gemeente. De gemeente verplicht verhuurders een maandelijkse huurkorting te geven, totdat maatregelen zijn genomen de woning te isoleren.				Woningcorporaties geven we een duidelijke taak en voldoende financiering om zo snel mogelijk alle corporatiewoningen te verduurzamen. We zorgen ervoor dat alle verhuurders in de vrije sector hun woningen in 2030 zover hebben verbeterd dat ze label B hebben.		Het Nationaal Isolatieprogramma helpt mensen de komende jaren hun huis te verduurzamen. Huurhuizen met label E, F of G mogen vanaf 2030 niet meer verhuurd worden. Daar voegen we label D-woningen aan toe		
Wijkgerichte aanpak				Gemeenten krijgen een rol in het wijk-voor-wijk aanpakken van isolatie en verduurzaming van particuliere woningen.			In de bestaande bouw wordt jaarlijks in een wijkgerichte aanpak een ambitieus, realistisch aantal woningen voorzien van een duurzame warmteoplossing.		
Warmtenetten					We werken toe naar compleet aardgasvrije wijken, zodat huizen worden verwarmd door elektriciteit, aardwarmte en warmte uit water als alternatieve verwarmingsbronnen.	We stoppen met warmtenetten aangesloten op de fossiele industrie, zoals raffinaderijen en afvalverbrandings-installaties	De huidige inzet op warmtenetprojecten zetten we door.		
overige					Zonnepanelen komen op de lijst met verplichte energiebesparende maatregelen voor eigenaren van grote gebouwen.				

Samengesteld door:									
MOBILITEIT									
Vervoer en (goederen)transport									
Betalen voor gebruik	We gaan toe naar een nieuw stelsel. We werken toe naar een stelsel van betalen naar gebruik waaraan iedereen, ook bij gebruik van elektrisch vervoer, bijdraagt. We verhogen de belasting op de auto daarbij niet.		Geen rekeningrijden	We zijn tegenstander van rekeningrijden op het platteland.	We versnellen de invoering van betalen naar gebruik voor automobilisten, zodat de vervuiler gaat betalen. Een lager tarief rekenen in regio's waar mensen afhankelijk zijn van de auto omdat het openbaar vervoer geen goed alternatief vormt. We differentiëren ook naar tijd.	Autobezitters die weinig kilometers rijden gaan minder belasting betalen dan mensen die veel autokilometers maken. De nieuwe beprijzing gaat gepaard met strikte privacywaarborgen.	We introduceren voor de auto een kilometerprijs die gedifferentieerd is naar milieukennissen, tijd en plaats: op het platteland laag, op drukke momenten in de brede Randstad hoger.		
Emissievrije voertuigen	We stimuleren de omslag naar elektrisch vervoer, bijvoorbeeld in de tweedehandsmarkt van elektrische auto's. We gaan fors aan de slag met de uitrol van het laadpalennetwerk.		Geen verbod op de verkoop van brandstofauto's		Vooruitlopend op het Europese verbod op de verkoop van auto's met een verbrandingsmotor in 2035, zorgen we er met fiscale en andere maatregelen voor dat in Nederland vanaf 2030 alleen nog elektrische voertuigen worden verkocht, inclusief brom- en snorfietsen. De leasesector gaat al in 2025 over op 100% elektrische auto's.		We maken serieus werk van de doelstelling om vanaf 2030 alleen zero-emissie personenvoertuigen in de showroom toe te staan. Brandstofauto's worden voor 2030 uitgefaseerd voor de zakelijke markt.		
Busvervoer							Provincies krijgen extra geld om bestaande buslijnen in stand te houden én waar dat nodig is juist meer bussen te laten rijden. Als een gewone lijnbus niet mogelijk is dan streven we naar goede alternatieven, zoals bijvoorbeeld de buurtbus.		
Treinvervoer			NS en ProRail samen in één groot Nederlands Spoorbedrijf. Voldoende treinen en zitplaatsen in de spits en betaalbaar en veilig Openbaar Vervoer				Het Openbaar Vervoer moet betaalbaar zijn. Daarom gaat de BTW voor het OV naar 0%		
Luchtvaart	We zetten ons in om Europees de bijmingsverplichting voor biobrandstoffen te verhogen. Zo verduurzamen we de luchtvaart, maar houden we een gelijk speelveld. Indien deze bijmingsverplichting op Europees niveau niet haalbaar blijkt, gaan we in overleg met de Nederlandse sector om bio- of synthetische kerosine te blikken. We zorgen ervoor dat de lucht- en scheepvaart ook verduurzamen. Zo schaffen we de belastingvrijstelling voor lucht- en scheepvaartbrandstoffen in Europees verband af en zetten we ons in voor een Europese kerosinebelasting.		Ruim baan voor Schiphol Vliegtaks afschaffen	Daarom krimpt Schiphol naar 440.000 vluchten, komt er geen vierde aanvliegroete en maken we een einde aan de nachtvluchten, ook aan de randen van de dag. We ondersteunen de luchtvaart in de transitie naar duurzamer vliegen. Dit doen we door de productie van duurzame brandstoffen te stimuleren en ons voor te bereiden op de komst van elektrisch vliegen op korte afstanden.	Voor de luchtvaart verplichte normen ten aanzien van geluidsoverlast en de uitstoot van stik- en (ultra)stijfstof. Heffen van accijnzen op kerosine en btw op vliegtickets, maken (internationale) treinkaartjes goedkoper. Hogere belasting op vluchten met privévluchtelingen, later een verbod op privévluchten. Een CO ₂ -plafond dat jaarlijks daalt. Een progressieve tickettax in die oploopt naarmate mensen meer vliegen. Geen vluchten binnen 750 kilometer waarvoor snelle internationale treinen een alternatief zijn en ook geen commerciële nachtvluchten meer. Geen vliegveliden meer. Een maximaal aantal vluchten op Rotterdam The Hague Airport.		Het aantal vliegbewegingen wordt gemaximeerd op 300.000 vluchten. We willen dat er een einde komt aan ultrakorte vluchten, zoals van Amsterdam naar Londen, Brussel of Parijs. In Europa zetten we ons in voor mogelijkheden dit te verbieden.		
Lelystad Airport	Regionale luchthavens zijn essentieel voor lokale economieën. Daarom moeten we Lelystad Airport openen			Lelystad Airport gaat definitief niet open.	Lelystad Airport gaat dicht.	Lelystad Airport en vliegveld Twente gaan niet open voor commerciële vluchten.	Er gaat definitief een streep door de opening van het nieuwe Lelystad Airport.		
Scheepvaart	Om schepen te verduurzamen geven we de binnenvaart en zeevaart meer dan nu toegang tot het Klimaatfonds. We zorgen ervoor dat de lucht- en scheepvaart ook verduurzamen. Zo schaffen we de belastingvrijstelling voor lucht- en scheepvaartbrandstoffen in Europees verband af en zetten we ons in voor een Europese kerosinebelasting.				Binnenvaartschepen krijgen strengere uitstoornormen.	Ok de scheepvaart wordt belast voor de uitstoot van broeikasgassen. Er komt een forse CO ₂ -belasting voor alle vrachtschepen. Voor de scheepvaart komt er een einde aan de belastingvoordelen op fossiele brandstof.	We steunen het Europese plan om versneld de uitstoortrechten voor broeikasgassen in het emissiehandelssysteem in 2040 naar nul af te bouwen. De ChristenUnie ondersteunt ook de uitbreiding van dit systeem naar de scheepvaart.		
LANDBOUW									
omvang veestapel									
maatregelen broeikasgassen	Alle sectoren dragen bij. De stikstofproblematiek pakken we in samenhang met andere klimaat en milieupogingen aan. We maken zo min mogelijk onderscheid tussen economische sectoren zoals de landbouw, mobiliteit en industrie.				We houden vast aan het doel om de stikstofuitstoot in 2030 te halveren.		Er komt een heffing op de uitstoot van broeikasgassen in de veehouderij		